

Богословська освіта для священників
та інших членів Божого Люду –
Доповідь на Комісії
Академічної Формації Священиків
(або, Комісії Богословської Освіти)
Львівський Собор 1996 р.Б.

Андрій Чировський

Резюме
(English abstract on p. 241)

У своїй доповіді про богословську освіту, автор перше коротко розглядає суть східно-християнського способу мислення, а відтак подає конкретні пропозиції, які комісія повинна розглянути, підготовляючи свої рекомендації для цілості Собору. Автор дотримується чотирьох категорій, які були піднесені делегованим головою Собору, Кир Любомиром (Гузаром). Слідують чотири частини доповіді під заголовками: реалізм, відвага, виваженість, і екуменічний напрям. Нав'язується до цих ідей конкретні питання зі сучасного стану богословської освіти в УГКЦ. Накінець автор пропонує методику праці комісії. Остаточні результати праці комісії (звіт, рекомендації до цілості Собору та пов'язані рішення Синоду Єпископів) рівнож друкуються в цьому ж числі журналу.

+++++

Вступні зауваги: деякі парадокси

Чи Бог – це Отець, Син і Дух Святий (три Особи)? Чи радше Бог є один? Відповідь: Так!

Чи Христос – це Бог, чи людина? Відповідь: Так!

Чи Церква є вселенська, всесвітня, чи може повнота Церкви перебуває вже в місцевій євхаристійній спільноті? Відповідь: Так!

Чи спасення означає, що ми вповні єднаємося з Богом, чи ми залишаємося таки собою? Відповідь: Так!

Чи Святе Письмо стоїть понад Святим Переданням-Традицією, чи може Святе Письмо є одним із джерел Святого Передання? Відповідь: Так!

Таких парадоксів-антиномій є багато в східньо-християнському мисленні.

- Це ґрунтується на самому Таїнстві Пресвятої Тройці.
- Це черта не надто раціоналістичного способу мислення.
- Це спосіб богословствування, який визволяє людину від узів пересудів, шаблонів, самопевности, а також дозволяє відповісти на пост-модерну де-конструкцію, серед якої сьогодні знаходиться світ, де людина часто не певна чи можна в будь-що вірити. Стоїмо завжди перед таїнством Бога, якого не можна схопити, але за ким *мусимо* шукати, бо пізнання Бога – це суть життя. На те ж ми існуємо.

Евагрій Понтійський ще в четвертому столітті пригадував нам, що богослов-теолог, це той хто дійсно молиться. Святотцівське поняття «теологія» або «теологікі теорія» рівняється з поняттям споглядання-контемпляції Бога без слів і поза всяким людським концептом. Це вказує нам на те, що тут мова не про *пізнання фактів про Бога*, але радше про *пізнання самого Бога*.

Бога пізнаємо не в книзі, але в живій зустрічі, бо хоч Отець все об'явив через Своє Слово, те Слово є не тільки *щось*, але *Хтось*. Зовсім штучним і фальшивим є надто різкий поділ між богословсько-науковою, академічною формацією духовенства, чернецтва й мирян, а духовною, містично-аскетичною формацією.

Як з головними доктринами християнської спадщини, так і з цим питанням можемо сказати, що тут не можна вибирати «або-або». Треба радше підтримувати водночас одне й друге. Тому Святіший Отець Папа Іван Павло II-ий в своєму недавньому апостольському листі *Orientalis lumen* не розрізняє дуже між науковою а аскетично-містичною традицією християнського Сходу, а пишучи про богословське багатство наводить приклади з молитовного, а особливо монашого життя. Це ж власне есенціальний внесок східно-християнської мислі у вселенське християнство: що не можна науковій теології відділювати від теології, яка є контемплациєю Бога – молитвою. Західня Церква пішла дорогою надто різкого розрізнення ще в середновіччі, і мої колеги західні богослови далі боряться з проблемою: як ці дві теології знову поєднати.

Тому я не зовсім задоволений і не розумію чому перед-соборова комісія створила на Соборі дві комісії: одну «для формації священників», а другу «для академічної формації священників». Якщо перша має займатися виключно «духовними» питаннями, а друга тільки «науковими», то ми повторятимемо неfortunну помилку схолястиків і їх наслідників. Тому вірю, що треба інтерпретувати ці заходи як справу наголосу, потрібну для розгляду скомплікованих але дуже важливих питань в практичний спосіб, а не взаємного виключення.

Я, як основник і директор богословсько-наукового Інституту ім. Митр. Андрея Шептицького при Університеті св. Павла в Оттаві, хочу недвозначно зазначити, що знавець книжкової теології, який не спілкується з живим Богом у покірній молитві є найчастіше носієм не Божої, але диявольської мудрости. Натомість, людина, яка дійсно молиться, може розуміти багато більше від вчених. Але нам все ж таки треба людей, які вміють вчених евангелізувати й з науковцями втримати плідний діалог. Ці дві соборові комісії мусять або з'єднатися, або принайменше тісно в майбутньому співпрацювати. Можливо, що дещо з того, що я пропонуватиму буде саме в цьому напрямі.

Також мене непокоїть те, що є дві комісії на цьому Соборі, які розглядають питання формації – підготовки священників, а нема згадки про формацію для інших станів: дияконів, чернецтва, мирян, де нам треба добре вишколених провідників. Не дай, Боже, щоб ми попали в якийсь новий